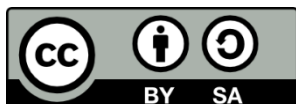

METODICKÝ LIST K IMPLEMENTACI EVALUAČNÍHO/AUTOEVALUAČNÍHO NÁSTROJE DO VÝUKY BUDOUCÍCH UČITELŮ

Marie Hubálovská

HOSPITAČNÍ A POZOROVACÍ ARCH

Obsah

1. Oblast pilotní implementace EAN	2
2. Cíle a rozvíjené kompetence	2
3. Realizace implementace EAN	3
4. Podněty k autoevaluaci a formativnímu hodnocení	4
5. Použité zdroje	4
6. Rozšiřující zdroje poznatků k samostudiu	5

1. OBLAST PILOTNÍ IMPLEMENTACE EAN

Název předmětu: Didaktika technických předmětů pro ZŠ 1, Didaktika technických předmětů pro SŠ 1, Reflektivní pedagogická praxe průběžná

Ročník a semestr: 1. ročník navazujícího Mgr. studia, zimní semestr

Rozsah: 2 hodiny týdně

2. CÍLE A ROZVÍJENÉ KOMPETENCE

Hospitační a pozorovací archy jsme zvolili vzhledem k tomu, že studenti v rámci oborových didaktik a v rámci reflektivní pedagogické praxe provádějí hospitační činnost na konkrétních školách. Pro zlepšení kvality hospitační činnosti je třeba, aby studenti pracovali s takovými materiály, které je povedou při hospitační činnosti, budou je směřovat k cílům, na které se student má při hospitační činnosti zaměřit, a následně zkušenosti z hospitací využije při vlastním pedagogickém působení při praxích. Hospitační arch je založen na přímém pozorování interakce a komunikace mezi učitelem a žáky a mezi žáky navzájem. (Žák, 2012)

Didaktiky technických předmětů pro ZŠ i SŠ jsou zaměřené na vedení vyučovacích hodin, na vyučovací proces odborných předmětů středních a základních škol. Prostřednictvím hospitací a pozorování hodin studenti ověřují vhodnost použitých metod a didaktických postupů při konkrétní vyučovací hodině. Hospitační a pozorovací archy napomáhají při reflektivní průběžné praxi a na základě těchto pozorování jsou studenti schopni provádět reflexi pozorovaných vyučovacích hodin.

V úvodní části hospitačního archu studenti vyplňují základní informace o hospitované hodině – **škola a třída**, **datum** hospitované hodiny, **hodina a školní rok**. Dále **předmět**, ve kterém hospitace probíhala. Velice důležité je **hlavní téma hodiny**, **hlavní cíl** a **dílčí cíle** hodiny, dále **jméno hospitujícího** a **jméno učitele**, u kterého hospitace proběhla.

V další části Hospitačního archu studenti zaznamenávají průběh hospitované hodiny:

- **Časové rozvržení** – studenti zaznamenávají čas jednotlivých aktivit.
- **Činnost učitele** – činnost učitele není izolovaná, ale jedná se o vzájemnou interakci, na které se podílí několik aspektů a aktérů. Studenti sledují a zaznamenávají nejen činnost učitele, ale také reakce učitele, postoje a vztah učitele k žákům. Zde studenti mimo jiné sledují **motivaci** a **hodnocení** učitele.
- **Činnost žáka** – studenti popisují činnosti žáků a reakce žáků vůči učiteli, nebo mezi sebou navzájem.
- Studenti také zaznamenávají **pomůcky**, **organizační formy**, **prostředky** a **metody**, které jsou ve výuce využívány.

Hospitační a záznamový arch musí studentům pomoci při hospitační činnosti. Kvalitně zpracovaný hospitační arch „povede“ studenta při hospitaci tak, aby se student dokázal zaměřit na důležité prvky vyučovací hodiny (cíle, metody, organizační prvky, hodnocení, motivace...).

Práce s hospitačním archem přinese studentům upevnění v následujících oblastech:

ZNALOSTI

Studenti získají znalosti v oblasti struktury vyučovací hodiny, vyučovacích metod, prostředků a organizačních forem.

DOVEDNOSTI

Studenti využívají dovednost pracovat s hospitačním archem (zaznamenávat průběh vyučovací hodiny, dovednost komentovat a analyzovat).

ZPŮSOBILOSTI

Studenti porozumí struktuře vyučovacího procesu a jsou způsobilí používat hospitační arch k zaznamenávání důležitých prvků vyučovací jednotky. Studenti jsou způsobilí hodnotit, komentovat a diskutovat o sledovaném obsahu.

3. REALIZACE IMPLEMENTACE EAN

V rámci didaktik se studenty provádíme rozbor hospitační činnosti a studenti se seznamují s hospitačním archem. Studenti v rámci pedagogické praxe (díky pandemii covid-19 realizovali hospitační činnost na on-line hodinách) pracují s hospitačním archem, do kterého zaznamenávají sledované. Rozbor hospitačních archů je prováděn buď v rámci reflektivních seminářů nebo v rámci oborových didaktik. Na základě hospitačních archů provádíme zpětnou vazbu vyučovací hodiny. V rámci didaktik se studenti seznamují s hospitačním archem před nástupem na praxi, jsou seznámeni s jednotlivými sledovanými položkami, s terminologií související s hospitačním archem. Studenti jsou upozorněni na důležité momenty při hospitační činnosti. Následně po hospitacích je se studenty dále pracováno s hospitačními archy v rámci reflektivních seminářů, kdy na základě zaznamenaných údajů je prováděna reflexe hospitovaných hodin.

Postup práce s hospitačním archem:

1. Cíl evaluačního nástroje „Hospitační arch“

Studentům jsou vysvětleny cíle hospitací a význam hospitačních archů. Jsou seznámeni s metodou pozorování jako s plánovitým a systematickým organizovaným vnímáním didaktických jevů (Fenclová, 1982). Pozorování v edukační oblasti znamená podle Gavory (2000):

- sledování činnosti lidí
- záznam (registrace nebo popis) těchto činností
- analýzu těchto činností
- vyhodnocení

2. Popis nástroje „Hospitační arch“

Nástroj má tyto části:

1. Obecné informace o sledované hodině
2. Hospitační záznam – průběh hodiny
3. Základní didaktické kategorie
4. Reflexe hospitované hodiny:
 - a. Co z hodiny bych ocenil/a, dělal/a bych stejně nebo bych chtěl/a takto dělat:
 - b. Co z hodiny bych dělal/a jinak? Jak a proč?
 - c. Co jsem se díky tomuto pozorování naučil/a. Můj osobní závěr z pozorování:
 - d. Další postřehy a připomínky:

Se studenty jsou probrány jednotlivé části hospitačního archu, jsou zopakovány jednotlivé didaktické kategorie. Dále je se studenty prodiskutován 4. bod hospitačního archu – reflexe, kde studenti zaznamenávají svoje pozitivní i negativní postřehy, nápady, názory apod.

Tato kompetence je ověřována při reflektivních seminářích, kdy studenti na základě svých hospitačních archů provádějí reflexi.

3. Videoukázka vyučovací hodiny – nácvik práce s hospitačním archem

Studenti na základě pozorování videohodiny provádějí nácvik práce s hospitačním archem.

4. Individuální/skupinová reflexe studentů k práci s nástrojem

V rámci reflexí /didaktik/ reflektivních seminářů je prováděná reflexe pedagogické praxe.

4

4. PODNĚTY K AUTOEVALUACI A FORMATIVNÍMU HODNOCENÍ

Obecně při sebehodnocení a formativním hodnocení je třeba reflektovat dosahované výsledky průběžně, s důrazem na individuální posuny a s využitím stanovených cílů, ať už individuálních, nebo cílů v rámci předmětu.

Velice se osvědčilo to, že studenti byli seznámeni před průběžnou praxí v rámci didaktik s hospitačním archem a byl proveden rozbor. Dále se osvědčil rozbor a reflexe hospitovaných hodin. Na základě zkušeností z minulého semestru a zpětné vazby o využívání hospitačního archu bude pro následující semestr provedena revize současného hospitačního archu. Na základě pozorování a zaznamenávání průběhu hospitované hodiny si studenti lépe uvědomují jednotlivé didaktické kategorie, strukturu vyučovací hodiny, její fáze. Všimají si motivace, jak ji učitel provádí a jak hodnotí žáky.

5. POUŽITÉ ZDROJE

ŽÁK, V. *Metody a formy výuky: hospitační arch*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012.

ISBN 978-80-87063-61-3. Dostupné z:

http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/11_Metody_a_formy_vyuky.pdf.

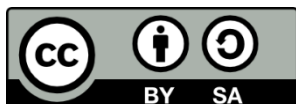
6. ROZŠIŘUJÍCÍ ZDROJE POZNATKŮ K SAMOSTUDIU

JANÍK, T. *Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2016 [cit. 2023-05-12]. ISBN 978-80-210-8258-8. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/view/818/2601/503-1/#preview>.

SVATOŠ, T. *Malá didaktika: v teorii a praxi pro seminární výuku obecné didaktiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-715-3.

Metodický list je doplněn následující přílohou:

Příloha 1 – Výstup studenta učitelství

Toto dílo METODICKÝ LIST K IMPLEMENTACI EVALUAČNÍHO/AUTOEVALUAČNÍHO NÁSTROJE DO VÝUKY BUDOUCÍCH UČITELŮ je licencováno pod licencí Creative Commons 4.0 ve variantě BY-SA. Licenční podmínky navštivte na adrese creativecommons.org [ZDE](#).